

PUBLIC ACCESS 2007 : 16

Nyhetsbrev om radio, TV, Internet och andra medier
- teknik, mediepolitik och yttrandefrihet –

17 oktober 2007

www.publicaccess.se

Innehåll

Ledare: Digitalisering för alla

radio & tv

- EU tar sig an radio och tv i det civila samhället
- Gärna kodkort - En modernare finansiering av public service krävs
- Danmarks Radio kan nu tänka sig skattefinansiering
- Inga öppna arkiv hos SVT och SR
- Akademi kritiserar public service
- BBC gör sig av med 12% av sin personal

television

- Programutbudet i SVT och TV4 1998-2006:
*Allt mindre svenskt i SVT, för lite kultur i TV4
SVT minskar tid för minoriteter*
- Ökade politiska krav på nordisk tv i marknätet
- Den öppna kanalen i Köpenhamn vill sända digitalt
- Nya Zeeland får reklamfri tv-kanal
- Sverige utanför Stockholm förlorare när tv-monopolet bröts

radio

- Digitalradio via tv-boxen även i Sverige
- Moderat vill ha skånsk lokalradio
- Nytt norsk FM-nät kostar en miljard
- Clear Channel säljer mindre radiostationer
- Algeriet bygger två nya mellanvågsstationer
- Närradiostation återuppstår efter insamling
- En kritisk röst tystas. Danmarks enda kommunala radiostation läggs ned
- Högerextremist kan tvingas bort från militärens radionät
- Amerikanska flottan och BBC i kamp om kortvågen
- Ny chef för SR International
- Wendel-priset till Jan Mosander

annat

- Nationalbibliotek lägger 1800-talets tidningar på nätet
- Lyssna: Dagens tidning talar till dig
- Varför olika momssatser på ljudböcker resp. tryckta böcker
- Sony släpper OLED-TV
- *Lästips*
- Månadens radio: Mänskliga rättigheter

evenemang

Redaktör & Ansvarig utgivare: **Christer Hederström**
Redaktionsråd: **Gunnar Bergvall** och **Ola Stockfelt**
Teknik & Distribution: **Ideosphere**
Redaktionen: news@publicaccess.se - 0733-249750
Om abonnemang och annat läs mer på www.publicaccess.se

Ledare

Digitalisering för alla

FM-radion kommer att finnas kvar i flera decennier. Det finns miljontals FM-mottagare i världen, men kanske framför allt finns 10.000-tals FM-sändare. Detta är också basen för de distributionssystem för radio som alltmer byggs upp i utvecklingsländer i Afrika och Asien. Tillsammans med mobiltelefonin skapas här flexibla infrastrukturer som kommer till nytta för miljoner. Det finns heller inget som talar för att FM-näten försvinner från de rika länderna – ens från Norge (se notis). Skulle detta ske vore det en katastrof för all lokal radio i synnerhet för s.k. icke-kommersiell lokal radio (närradio i Sverige). DAB-tekniken, som var tänkt att ersätta analogt FM, är anpassad för public service och andra större aktörer när det gäller såväl räckvidd och kostnader. I Europaparlamentets rapport om community media (se nedan) har också detta problem uppmärksammats. Närradion har helt enkelt inte råd. Lösningen på detta dilemma synes ganska enkel. Det går att digitalisera FM. Det har man sedan länge gjort i USA med HD Radio, prov pågår med DRM+ och FMeXtra i Norge, Tyskland, Holland och Italien. Betydligt enklare, billigare och för användare mer transparent än DAB. Man kan behålla samma frekvenser som används analogt.

Nu när SR får tillgång till det marksända tv-nätet för att sända digitalradio (se notis) kanske det går att släppa prestigen och komma ner på jorden ett tag. Det är dags att ta itu med digitaliseringen av FM-bandet. Det blir på sikt enda möjligheten för närradion att bli digital. Och vem vet; kanske enda möjligheten för SR att i framtiden via i etern nå publiken digitalt. Kanske det också är enda möjligheten för en framtida kommersiell digital lokalradio (som till skillnad mot PLR inte låtsas vara lokal). Radions styrka är att det är ett enkelt och billigt medium. Försöker man göra något annat av radion, så dör den.

Det finns också all anledning att fråga sig varför den icke-kommersiella televisionen i Sverige utestängs från det marksända digitalnätet. Såväl i Danmark och Norge garanteras det civila samhället tillgång till etern även för tv. I Köpenhamn provsänder redan den lokala öppna kanalen med egen mux över marksänd digital-tv och når 1,5 miljoner danskar (se notis). I Sverige tvingas Öppna kanaler att hålla sig till kabelnät och når därför inte hela befolkningen i sitt sändningsområde. Lagstiftarna gör dessutom inget för att denna lokal-tv skall få s.k. must-carry i kabelbolagens digitala paket. Trots att en sådan reglering inte skulle kosta staten ett öre.

Till skillnad mot public service och i ännu högre grad kommersiell radio och tv präglas en väsentlig del av utbudet i närradio och öppna kanaler av minoritetsgrupper och invandrare. Kan detta vara skälet till att det civila samhällets medier hittills har hållits utanför digitaliseringen?

radio & tv

EU tar sig an radio och tv i det civila samhället

Europaparlamentets utbildnings- och kulturkommitté har låtit genomföra en undersökning om tillståndet för community media (icke-kommersiella lokala radio och tv) inom unionen. Avsikten är att beskriva situationen och undersöka vilka faktorer som påverkar utvecklingen av community media, som definieras som *medier som är icke-vinstdrivande och ägda av eller ansvariga mot det lokalsamhället de vill betjäna*. Dessutom skall community media vara *öppet för deltagande av samhällsmedborgaren i programproduktionen*.

Utredarna pekar på att det oklara regelverket i flertalet medlemsstater återspeglar de politiska beslutsfattarnas bristande medvetenhet om sektorn och dess potentiella bidrag till samhället. I rapporten konstaterar man att community media är som starkast i

nordvästra Europa och svagast i flertalet nya medlemsstater främst i Östeuropa. Sektorn är som mest utvecklad i Holland, Frankrike, Tyskland, Österrike, Danmark och Sverige samt på senaste tiden också i Irland och Storbritannien. Utredarna konstaterar att sektorn är erkänd i Sverige, men att inget

samhällsstöd finns och att kommersiella intressen kan ta över sändningstillstånden. Digitaliseringen ses såväl som en möjlighet som en utmaning för community media. Men det finns en ökande oro inom sektorn att man inom flertalet medlemsstater inte tar hänsyn till dessa radio- och tv-stationer inför en digital övergång. De flesta som finns inom sektorn har heller inte råd med de höga initiala kostnaderna för en digitalisering.

Utredarna pekar på vikten av det finns nationella organisationer som kan utveckla sektorn. I Holland, där sektorn betraktas som en del av public servicesektorn, har man kommit längst med en stark delvis statsfinansierad organisation för lokal radio och tv. I östra Europa råder osäkerhet eftersom sektorn i vissa länder betraktas som privata medier även om det handlar om icke-kommersiell verksamhet. Ett paneuropeiskt samarbete kan bidra till att främja utvecklingen av nationella organisationer i de medlemsstater som saknar sådana eller där organisationerna är svaga.

Verksamheten finansieras främst genom medlemsavgifter, sponsorer, andel av tv-avgiften, andel av kommersiell radions reklamintäkter och indirekt offentlig finansiering (sociala program etc) samt förstås frivilligarbete. Reklam är tillåten i 15 medlemsländer, men används sällan. I rapporten beskrivs närmare stödformer i fyra medlemsstater; Frankrike, Irland, Storbritannien och Ungern.

Ifråga om EU-politik och *community media* tar man upp tre direktiv som berör telekommunikationer, audiovisuella och mediepolitiska programmet, yttrandefrihetspolitiken, kulturpolitik samt politik för jämställdhet och mot diskriminering. Man pekar också på *community media* som en länk mellan Europa och dess medborgare med stöd särskilt ut två strukturfonder; *Europeiska regionala utvecklingsfonden* och *Sociala fonden (ESF)*.

En viktig utmaning för sektorn är att medvetandegöra politiska beslutsfattare och allmänheten om det bidrag till samhället community media kan utgöra. Utredarna konstaterar att sektorn måste skaffa sig en starkare närvaro hos europeiska institutioner och beslutsfattare och rekommenderar kommittén att stödja intresseorganisationer inom sektorn så dessa får möjlighet att närvara i Bryssel. Kommittén bör också efter hearings

utarbete en egen rapport rörande community medias möjligheter att bidra att skilda EU-mål kan nås. Man anser också att parlamentet bör uppmuntra sektorn att etablera en paneuropeisk organisation för community media. Som kan företråda sektorn hos EU:s institutioner och beslutsfattarna. En sammanfattning på svenska av rapporten *Study on the State of Community Media in the European Union* finns på www.communitymedia.se/europe/stateofcm.htm Hela rapporten (pdf 80 sidor) kan laddas ned via denna webbsida.

Gärna kodkort

En modernare finansiering av public service krävs

I dag har i princip alla hushåll minst en tv-apparat. Den används för att se på tv-program, "live" eller inspelade, och till att se på köpta filmer m.m. Praktiskt taget alla som har tv ser – ofta i betydande utsträckning – på SVT:s olika kanaler och lyssnar på Sveriges Radio. Eftersom "alla" har tv och ser på SVT:s kanaler är ett alternativ att public service finansieras via statsbudgeten. I stället för att de allra flesta betalar tv-licens tas samma pengar i stället in via skatterna. En nackdel är möjligen att beroendet av regering och riksdag blir starkare, men detta kan diskuteras.

Ett annat alternativ för att finansiera public service uppstår när tv-sändningarna nu digitaliseras och kräver en digitalbox. En elegant lösning kunde vara att SVT-kanalerna kodalas och kodkort endast tilldelas dem som betalar sin kortlicens. Då behövs ingen särskild tv-avgift, då blir det inget licensskolk och all kostsam tv-pejling blir onödig. Har man inte erhållit sitt licenskort från SVT kan man inte se på eller höra public service. Visst finns det tekniska och andra frågor som måste lösas vid ett kortlicenssystem i stället för nuvarande mottagarlicenssystem. Det kanske erfordras flera kort om man vill se på flera SVT-kanaler samtidigt i hushållet. Överenskommelser bör träffas med de stora satellit- och kabel-tv-bolagen så att de lägger SVT i botten på sina digitalkort, m.m.

Regeringen bör därför utreda en annan teknisk lösning för att finansiera public service än i dag. Två alternativ som studeras bör vara att finansiering sker i första hand via skattsedeln eller i andra hand via en kortlicenslösning. Det är bra att regeringen har tillsatt en särskild utredare som ska analysera bl.a. frågan om finansieringen. Men vi föreslår att riksdagen

tydligt uttalar att inriktningen bör vara att förändra finansieringen av public service i vår motions riktning skriver centerpartisterna Staffan Danielsson och Erik A Eriksson i sin riksdagsmotion.

Danmarks Radio kan nu tänka sig skattefinansiering

DR har i många år varit övertygat om att licensavgiften har varit avgörande för att man skall kunna hålla publicserviceföretaget oberoende av politikerna på Christiansborg. Men nu antyder generaldirektör Kenneth Plummer, att DR gott kan leva med att finansieras ur statsbudgeten. Plummer menar att han är positiv till alla metoder som kan säkra ökade intäkter. DR vill helst att man inför ett "avsägningssystem" som innebär att danskarna aktivt skall avanmäla licensen istället för att aktivt anmäla sig. Denna modell stöds dock endast av Socialdemokraterna och SF i Folketinget. Plummer säger att det inte nödvändigtvis behöver bli problem med att säkra den politiska självständigheten om DR finansieras över statsbudgeten. *Det kommer an på spilleregerne og rammerne. Politikerne må eksempelvis ikke kunne spare på beløbet eller ændre i længden af aftalen*, menar han. F.n. stöds denna modell endast av De Radikale och Enhedslisten. (TV-Nyt)

Inga öppna arkiv hos SVT och SR

Danmarks Radio ska lägga ut stora delar sitt upphovsrättsskyddade arkiv på internet. Snart följer även de nordiska grannländerna Norge och Finland efter. Men i Sverige är det stopp. Både SVT och SR väntar på att regeringen ska lösa frågan om upphovsrätten, uppger Sveriges Radios Mitt i musiken. I Danmark ska DR betala ut en klumpsumma på 14 miljoner danska kronor varje år. I Sverige har frågan fastnat på justitiedepartementet på grund av arbetsbelastning. En promemoria ska dock bli klar i oktober. Sedan väntar en proposition och ett beslut av riksdagen innan en lag kan träda i kraft. Först 2009 får svenska tv-tittare och radiolyssnare då chansen att ta del av de 100.000 talprogram, filmer och konserter som finns i SVT:s och SR:s arkiv.(NSD)

Akademi kritiserar public service för svag kulturbevakning

Danska Akademien har i ett gemensamt uttalande riktat stark kritik mot Danmarks Radio för att tv- och radiobolaget, enligt de 18 akademiledamöterna, försämrat sitt kulturutbud drastiskt på kort tid.

Det Danske Akademi (Selskabet til de skønne og nyttige videnskabers forfremmelse) skriver att DR tidigare fyllt en viktig funktion på kulturområdet, men att bolaget nu inte längre uppfyller sina förpliktelser på detta område. Det är främst DR:s besparingar på radioteaterområdet som upprör. Ledamöterna befarar att radioteater, samt uppläsningar av romaner, noveller och dikter nu kan vara historia i Danmark.

Det är inte ofta som Danska Akademien uttalar sig i frågor som denna. *Det går lång tid emellan att vi uttalar oss i den här sortens frågor. Och det beror på att vi bara uttalar oss om vi är helt eniga allesammen*, säger akademiens sekreterare Jens Smærup Sørensen. DR:s kulturchef Torben Smidt vill inte uttala sig om kritiken, men har bjudit in akademiledamöterna till DR Byen för att, om möjligt, nyansera deras bild av situationen. (SVT Kulturnyheterna)

BBC gör sig av med 12% av sin personal

2.800 anställda – de flesta inom fakta – kommer att få lämna BBC när generaldirektören Mark Thompson nu försöker klara ett budgetunderskott på 2 miljarder pund under de närmaste fem åren. Enligt Financial Times har Thompson motstått förslagen att stänga en hel kanal som BBC3 eller BBC4. Han kommer att skära ner inom skilda avdelningar istället. BBC:s faktaavdelning i London kommer att få 50 % nedskärning. Några av BBC:s mest kända dokumentärprogram som Horizon och Timewatch drabbas.

television

Programutbudet i SVT och TV4 1998-2006:

- Allt mindre svenskt i SVT, för lite kultur i TV4

Det är tveksamt om TV 4 på kulturområdet uppfyller de krav som regering och riksdag har ställt i sändningstillstånden. Kulturen ges ett mycket begränsat utrymme och är det område som fått lägst prioritet i TV 4:s programtablåer, enligt Kent Asp, professor i journalistik. Kulturutbudet i SVT är nästan 14 gånger så stort som i fyran, och är det område som utan jämförelse fått högst prioritet i SVT:s programtablåer, skriver Asp på DN:s debattsida.

Däremot har det svenska programutbudet försvagats kraftigt i SVT1 och SVT2. Utbudet av svenska faktaprogram har minskat med 14 procent 1998-2006, långfilmer och tv-serier med 35 procent och utbudet av svenska nöjesprogram med 26 procent. Eftersom områden som nyheter och morgon-tv har ökat minskar inte det totala utbudet av svenska program så mycket, men sammantaget innebär det en kraftigt försvagad ställning för det svenska programutbudet. Det utländska utbudet har under de senaste tre åren ökat med över 30 procent, konstaterar Kent Asp, som på uppdrag av Granskningsnämnden för radio och tv undersökt hur SVT och TV 4 uppfyller de villkor som satts för sändningstillstånden. Hans slutsats är att de lever upp till det uppdrag de fått, om än inte problemfritt. (TT)

- SVT minskar tid för minoriteter

Professor Asp konstaterar också i sin undersökning att SVT har i sitt sändningsavtal åtagit sig att visa program som riktar sig till minoritetsgrupper, men andelen sådana program har minskat med hela 28 procent under den granskade perioden. *Tidigare var invandrare med i teve i egenskap av just invandrare. Men så är det inte längre. I SVT:s programutbud har minoritetsgrupper kommit in på ett mer naturligt sätt*, säger Asp. Han menar att siffrorna kan spegla ett annorlunda sätt att förhålla sig till Sveriges invandrade befolkning. *I dag blir invandrare tillfrågade i egenskap av göteborgare eller tjänstemän eller vad det nu kan vara. Delvis kan man kalla den här utvecklingen för en lyckad integration.*

Det saknas färsk statistik över hur och i vilken omfattning till exempel invandrare får komma till tals i medier i dag. Jan Axelsson är programdirektör för aktualitet och sport på SVT. *Risken med ett program som "Mosaik" är att man glömmer att införliva mångfaldstänkandet i andra program*, säger han. I dag är arbetet med mångfald inskrivet i alla uppdragskontrakt för program på SVT. *Jag tror att vi gör ett bättre arbete med mångfaldsfrågor än många andra tevekanaler, men det finns mycket kvar att göra*, säger Axelsson.

Lars Lindgren chef för utvecklingsfrågor hos diskrimineringsombudsmannen menar att många minoritetsgrupper har svårt att få tillgång till medier. Det handlar om att grupper som t.ex. romer inte ges plats i medierna och när de omtalas är det ofta i negativa sammanhang, säger han. (Dagens Nyheter)

Ökade politiska krav på nordisk tv i marknätet

Till innevarande riksmöte kräver riksdagsledamöter från tre partier (fp, c och s) i skilda motioner att det digitala marknätet bör innehålla nordiska tv-kanaler. Det folkligt djupt förankrade nordiska samarbetet är och har länge varit en styrka för våra länder då vi enskilt eller som region agerar på europeiskt eller globalt plan. Att underlätta samverkan på olika plan och inom olika områden mellan Nordens länder är en av de mest grundläggande uppgifterna för det nordiska samarbetet.

Då alltför bor och arbetar på olika sidor om våra gränser, blir det allt viktigare att ha tillgång till TV och radio från båda sidor. Att stärka den nordiska dimensionen anses viktigt i många andra sammanhang, så borde det även vara att kunna ta del av varandras nyheter, kultur mm. Tillgången till våra grannländers mediautbud är angeläget för att skapa och öka kontakten och förståelsen mellan våra grannländer. Det är angeläget att vi gemensamt på nordisk nivå försöka hitta en lösning på detta önskemål. Den svenska regeringen har under sitt ordförandeskap i Nordiska rådet 2008 ett gyllene tillfälle att prioritera frågan menar Christer Winbäck (fp)

Som ett samlat intryck kan gälla att det tyvärr är en massa kommersiella "skräpkanaler" som fyller en stor del av utbudet i det digitala marknätet. Som ett alternativ till detta borde regeringen arbeta för en kvalitetshöjning av utbudet genom att ge utrymme för grannländernas public servicekanaler. De nordiska public servicekanalerna bör ingå i grundutbudet när digitaliseringen nu genomförs. Regeringen bör även arbeta för en harmonisering av den tekniska standarden för digital-tv inom de nordiska länderna menar Lars Wegedal (s)

Möjligheten att kunna se TV från de övriga nordiska länderna är inte bara en angelägenhet för folk som bor i gränsbygder eller för språkliga minoriteter i respektive land. Det är frågan om att möjliggöra ett mångsidigt kulturutbyte mellan de nordiska länderna. Det borde vara en självklarhet att alla i Norden har möjlighet att följa de andra nordiska ländernas public serviceprogramutbud. Eftersom public serviceföretagen finansierar sin verksamhet huvudsakligen med offentliga medel är det rimligt att utgå ifrån att mottagandet i grannländerna ska vara avgiftsfritt. En viktig utgångspunkt är att

det skapas en gemensam nordisk public service-hemmamarknad, där även grannlandstittandet ingår i den nationella TV-avgiften skriver Stefan Tornberg (c) i sin motion.

Norrbottniskt krav på finska digitaltevesändningar

Drygt 60.000 finstalande i Norrbotten kan inte längre se de finska tevesändningarna. Finska föreningen i Kiruna har protesterat och flera riksdagsledamöter har nu engagerat sig i frågan.

Riksdagen och regeringen har ett särskilt ansvar för Norrbotten eftersom vi har förvaltningsområdena för finska och sverigefinnar där, säger Siv Holma, norrbottnisk riksdagsledamot för vänstern och kulturutskottets ordförande. Hon lägger fram en motion om att det borde avsättas pengar för att få in det finska teveutbudet i digitalnätet.

När Finland i september gick över till digitala tevesändningar förlorade stora delar av Norrbotten möjligheten att se på finska Yles tevesändningar. Anledningen är att den digitala signalen som ersattes den analog inte är lika stark och därför inte når lika långt in i landet. Det finns ett avtal mellan Finland och Sverige om att tittare kan utnyttja det så kallade överspillningen över landets gränser.

Riksdagsledamoten Stefan Tornberg (c) från Luleå anser att det bör skrivas in i public service-avtalen i respektive länder att kanalerna ska kunna ses på andra sidan riksränserna. *De kanaler som nu är public serviceteve ska kunna ses utan kostnad med samma upphovsrätt i de nordiska länderna*, säger han. (NSD)

Den öppna kanalen i Köpenhamn vill sända digitalt

Kanal København har hos kulturminister Brian Mikkelsen begärt att få tillstånd att sända digitalt från årsskiftet. *Partierne bag Medieforliget har aftalt hvordan og hvor vi skal sende, det tekniske er på plads og Kanal København er klar til at sende – så lad os komme i gang*, säger Mogens Videbæk, som är ordförande för den tekniska sändarsamverkan

som kallas Kanal København och som kan se av 1,6 miljoner danskar via analog marksändning (UHF Gladsaxe). Stationen vill att staten betalar för kostnaderna för verksamhetens digitalisering. (TV Nyt) Testsändningar med en egen multiplex har gjorts den senaste tiden. Den lokala icke-kommersiella tv:n att sända i det digitala marknätet när det officiellt startar 1 november 2009 enligt det breda politiskt förankrade medieavtalet i Folketinget.

Nya Zeeland får reklamfri tv-kanal

Nya Zeelands första helt reklamfria tv-kanal har startats på det marksända digitalnätet Freeview. TVNZ 6 som sänds av public serviceföretaget Television New Zealand (TVNZ), som är statsägd, men till största delen är kommersiellt finansierad. Kanalen kommer att ha 50-70 % lokalt innehåll och ingen reklam. Genom att hålla kanalen reklamfri menar man att det blir möjligt att sätta en mer tydligt nyzeeländsk prägel på kanalen. Man kommer nämligen att kunna sända lokalt producerade program på bästa sändningstid. TVNZ driver i övrigt de två största tv-kanalerna TVONE och TV2. (Asia-Pacific Broadcasting Union)

Sverige utanför Stockholm förlorare när tv-monopolet bröts

Det är lätt att hitta vinnare och förlorare i tv-branschen sedan monopolet bröts. De som ville ha fler lokala program kan känna sig besvikna. Decentraliseringen har vänts i sin motsats. Alla viktiga beslut tas numera i Stockholm, skriver Lars-Åke Engblom professor i medie- och kommunikationsvetenskap, Högskolan i Jönköping i Göteborgs-Posten.

Radio- och tv-branschen har vuxit explosionsartat de senaste decennierna. Många nya aktörer har gett sig in i branschen, men när de första tjugo åren av etermediekonkurrens ska summeras är det påtagligt att det är de stora koncernerna - SVT/SR, TV4, MTG och SBS - som framstår som vinnare. Tillsammans har de fyra stora koncernerna med sina komplement- och nischkanaler nästan 90 procent av tv-publiken. Två av dessa, MTG och SBS, har också delat upp den kommersiella radiomarknaden mellan sig.

Koncentrationen är ett kännetecknande drag. Ett annat - men inte lika observerat - är centraliseringen. Det gäller för övrigt alla massmedier. Stockholms kvälls- och morgontidningar har dragit in fyra femtedelar av sina

landsortsredaktioner från 1980-talets mitt. De demokrati-, kultur- och regionalpolitiska motiv som anfördes för decentraliseringen på 1970- och 80-talen har vägt lätt sedan 1990-talets början. Mediekoncentrationen till huvudstaden har skett tämligen friktionsfritt och i ett betydligt snabbare tempo än den tidigare decentraliseringen av beslutsfunktioner och verksamheter. SVT avskaffade 1996 sin särskilda distriktskanal och har sedan dess successivt centraliserat sin resursfördelning och sina programbeslut. TV4, som fick sitt säte i huvudstaden till skillnad från sina motsvarigheter i Danmark och Norge, har inte behövt infria tidiga löften att etablera stora specialredaktioner i Göteborg och Malmö. TV3 och Kanal 5 har aldrig varit intresserade av någon verksamhet utanför Stockholm, dit även de lönsamma produktions- och distributionsbolagen i stor utsträckning koncentrerats. Centralismens renässans är en effekt både av mediebranschens kommersialisering och av den skärpta konkurrensen. En regional verksamhet är en tydlig merutgift och hamnar därför i ett utsatt läge när besparingar ska göras eller lönsamheten förbättras.

Regelverkets utformning och tillämpning har i stället gynnat de stora nationella och internationella företagen. Även de nordiska public service-kanalerna har kommit bort, utsållade av distributionsbolagen som haft suverän rätt att välja till och välja bort kanaler. Bara fyra procent av svenskarna kunde 2005 se norsk public service-tv och elva procent dansk. I det markbundna digitalnätet finns de nordiska grannlandskanalerna inte ens till salu. Vinnarna är alltså främst de fyra stora mediekoncernerna som fått sådana villkor av politikerna att de kunnat utvecklas utan större hinder.

Den som betalar större delen av kalaset är publiken. De första åren efter monopolets upplösning låg reklamen bakom branschens expansion, men numera svarar publiken genom betal-tv och licenser för två tredjedelar av branschens omsättning. Publiken har också fått ökad makt genom teknikens utveckling, eftersom de nya distributionsformerna ger tittarna och lyssnarna möjlighet att själva bestämma över var, när och hur de vill se på tv och lyssna på radio. Vilka blir vinnarna och förlorarna under dessa nya förutsättningar? frågar sig Engblom.

Läs hela artikeln:

www.gp.se/gp/jsp/Crosslink.jsp?d=192&a=374521

Se även Lästips om en ny bok: *Radio och TV efter monopolet En kamp om politik, pengar, publik och teknik.*

radio

Digitalradio via tv-boxen även i Sverige

Sveriges Radio (SR) får sända digitalradio i marknätet för tv, efter en överenskommelse med Sveriges Television (SVT). Alla hushåll med tv-box för marknätet får därmed inom kort radio med digital ljudkvalitet. Ännu är det inte klart vad SR ska sända i SVT:s frekvensutrymme. Men åtminstone fyra radiokanaler med cd-kvalitet får plats i nätet. Och om ljudkvaliteten komprimeras blir det ännu fler, rapporterar SR:s Mitt i Musiken. (TT) I och med detta följer SVT-SR andra nordiska public serviceföretags exempel. Såväl det finska som norska digitala marknätet har från start ett antal radiokanaler. I Norge sänder NRK hela 13 radiokanaler via tv-boxen.

Moderat vill ha skånsk lokalradio

Skåne är ett landskap. Numera är det även ett län och ett landsting. Så gott som alla myndigheter, förvaltningar och sammanslutningar i Skåne har gått samman i gemensamma organisationer skriver Margareta Pålsson (m) i en riksdagsmotion. Så har tyvärr inte skett med lokalradion. De två lokalradiostationerna Radio Malmöhus och Radio Kristianstad verkar leva sina egna liv, till synes utan ambition att följa utvecklingen i den närmaste omgivningen. Det är av vikt att informerande och opinionsbildande organ inte hamnar på efterkälken, utan vinnlägger sig om att vara i första ledet när omvärlden förändras. Annars kan dess trovärdighet och existensberättigande snabbt ifrågasättas. Pålsson anser att Skåne borde ha en gemensam centralredaktion för radiosändning. Men den borde dessutom kompletteras med flera lokalredaktioner.

Nytt norsk FM-nät kostar en miljard

Kulturminister Trond Giske har satt ned foten och sagt nej till att ersätta det nuvarande FM-nätet med ett nytt digitalt nät (DAB). Redan för flera år sedan planerade NRK, P4 och Telenors sändningsbolag Norkring att det digitala nätet skulle ta över 2014. Under tiden sedan dess har inga pengar använts för att upp-rusta FM-nätet som omfattar mer än 1.000 master på fjäll och andra höjder. Ett nytt nät kostar ca 1 miljard nkr. NRK radiochef Øyvind

Vasaaseb säger att FM-nätet är mycket slitet. I priset vi betalar till Norkring ligger ingen uppgradering av nätet. Det är endast utgifter för el i ett redan avskrivet nät säger han. DAB-tekniken är omstridd och mycket få länder utanför Norge har valt att satsa på DAB. Man räknar med att det finns ca 160.000 dab-mottagare i Norge idag (Kampanje)

Clear Channel säljer mindre radiostationer

Den Texasbaserade radiokoncernen Clear Channel har sålt 66 av sina mindre radiostationer i USA. 52 av dessa gick till Gap Broadcasting, och resten till Bicoastal Media. Försäljningen, som är ett led i planen att sälja 450 stationer i mindre och mellanstora marknader, kom en vecka efter det att aktieägarna godkände att två riskkapitalbolag Thomas H. Lee Partners och Bain Capital Partners köper mediekoncernen. Clear Channel Radio kommer nu att koncentrera sig på sina mest lönsamma verksamheter på de största marknaderna. (MediaDailyNews)

Algeriet bygger två nya större mellanvågsstationer

Som ett led i att moderniseringen av landets radio- och tv-infrastruktur har amerikanska Harris Corporation fått kontrakt av statliga sändningsbolaget Telediffusion D'Algerie (TDA). Bolaget skall leverera två större mellanvågsstationer om vardera 600 kW i F'kirina och Sidi Bel Abbes. Sändarna är anpassade till att sända såväl analogt (AM) som digitalt (HD Radio eller DRM).

Närradiostation återuppstår efter insamling

Efter snart ett års tystnad återuppstår Nordanstigs närradio. I december beräknas sändningarna i regi av Roger Wester, Harmånger, åter komma i gång. Även fullmäktigemötet i december kan bevakas av "vanliga radion" – webbradiosändningarna har ju nästan inga lyssnare. - Folk har tecknat sig för bidrag på totalt ca 50.000 kr och en rad aktiviteter ordnas framöver för att få in pengar till sändare, masthyra och frekvensavgifter. Sammanlagt behövs minst 75.000 kr.

Närradion har inga personalkostnader. Roger Wester tar inte en krona i betalt och lyfter inte ett russin i resersättningar mellan Harmånger och studion i Bergsjö. Lägg därtill att han under åren köpt skivor för cirka 400.000 kronor. Varför då närradio? *Den saknas så*

oerhört mycket, säger Britt-Marie Åström, Bergsjö, som tagit initiativet till inkomstbringande aktiviteter. 1 december hålls en publikdragande advents-konsert i Bergsjö kyrka. Entrén på 100 kr ska gå till närradion. *Intäkterna för en av våra 13 föreställningar av revyn i Ilsbo ska också gå till närradion*, fortsätter Britt-Marie Åström som spelar med i revyn. Galor väntar i Gnarp och Harmånger och Burlinarna i Hassela har också något på gång. (Sundsvalls Tidning)

En kritisk röst tystas. Danmarks enda kommunala radiostation läggs ned

Radio Gladsaxe, som når hela Storköpenhamn på FM 109,5 MHz, har varit Danmarks enda kommunalt ägda radiostation. Stationen startades 1987 som en slags lokalt DR, som skulle vara en demokratisk röst som med ett professionellt journalistiskt tilltal skulle kunna hålla sig kritiskt till politiker och samhällsfrågorna i kommunen.

Men det har blivit för mycket för de flesta i byrådet (kommunfullmäktige), som nu har beslutat att spara in på de knappt två miljoner dkr som stationen kostar att driva. Därmed läggs Radio Gladsaxe ned vid årsskiftet. Informationsavdelningen i kommunen har de senaste åren vuxit från 1 till 10 medarbetare. "De skal sælge de gode historier om livet i Gladsaxe kommune", säger radiostationens programchef Jens Teglbjærg. Han menar att det inte nog inte handlar om ekonomi för kommunen har aldrig varit rikare än nu.

Det är den socialdemokratiske borgmästaren Karin Søbjerg, som har fått med sig borgerliga partier i byrådet att stänga radiostationen. SF och Enhedslisten har dock avvisat en stängning. SF menar att Radio Gladsaxe ger ett bra utbud för medborgarna och att radion skapar debatt. Man menar dock att radion kan utnyttjas bättre. Radio Gladsaxe har inte tillräckligt med lyssnare, men man har ingen budget för marknads-föring och kommunen gör inget för att tala om för medborgarna att stationen finns. Fyra journalister kan räkna med att mista jobbet vid årsskiftet. (Radio-Nyt)

Radio Gladsaxe om Radio Gladsaxe: *Radioen er helt og aldeles uafhængig af kommercielle interesser, hvilket gør den til en enestående lokalradio i Danmark. Radioen er underlagt specifikke krav om uafhængighed, troværdighed, objektivitet, kvalitet, fairness og programmæssig mangfoldighed. Helt i tråd*

Högerextremist kan tvingas bort från amerikanska militärens radionät

Den pensionerade generalen Wesley Clark (känd i Europa från Kosovokriget) noterar att den extremkonservativa radioprataren Rush Limbaugh har kallat varje amerikansk soldat som stödjer ett slut på kriget i Irak som "bluff". Clark skriver i en krönika i Huffington Post att mer än 10.000 har mejlat Limbaugh. De har krävt att krigsveteranernas organisation mot kriget får bemöta Limbaugh i hans program, men har förvägrats detta. Clark menade att det nu är dags att gå till kongressen och kräva att Rush Limbaughs talkshow stoppas i militärens eget radionät Armed Forces Radio.

Striden i kongressen har redan inletts. Republikaner i representanthuset försöker få igenom en lagändring som skyddar radion mot regeringsingripanden just i syfte att skydda konservativa radiopratare som Limbaugh. Senatens majoritetsledare Dick Durbin (D-III.) säger att radiobolag måste tvingas att ge lyssnarna båda sidor av politiska frågor så att väljarna kan bli välinformerade i sina beslut. Konservativa fruktar att om radiostationerna tvingas att ge lika tid för liberal talkradio (d.v.s. oppositionen) kommer radiodirektörerna att dra ned på utbudet av konservativa program. Detta för att undvika ökande kostnader och ingripanden från staten. (The Hill)

Amerikanska flottan och BBC i kamp om kortvågen

22 oktober kommer 190 nationer att samlas i Genève för *World Radiocommunication Conference* som fördelar radiofrekvensspektrat vart fjärde år. Den amerikanske ambassadören vid konferensen Richard Russell kallar WRC för "Spektrumolympiaden". Russel noterar att det redan nu verkar som radiobolag som sänder kortvåg kommer att förlora slaget mot militären över spektrat 4-10 Mhz (75-30 meters våglängd). Radiobolagen vill använda detta frekvensområde för att ersätta de analoga sändningarna med digitala (DRM). Men amerikanska flottan vill ha det för att sända data via nya ip-baserade tjänster till en betydligt lägre kostnad än via satellit. De flesta länder utanför EU sägs ställa upp på den amerikanska inställningen om att inte utvidga användningen på kortvågsbandet med rundradiosändningar. (Government Executive)

Ny chef för SR International

Ingemar Löfgren har utsetts till ny chef för SR International av Sveriges Radios vd Kerstin Brunnberg. Löfgren, som är 57 år, har de senaste sjutton åren arbetat på Ekot med främst utrikesbevakning och nu närmast som allmänreporterchef. SR International består av invandrarredaktionerna som sänder nyhets- och aktualitetsprogram på nio språk och Radio Sweden som ger service till lyssnare utomlands och sänder på svenska, engelska, tyska, ryska och vitryska på kortvåg, satellit och nätet.

Ingemar Löfgren: *Om man skriver under på att*

integrationen är en av de viktigaste demokratifrågorna i dagens Sverige, alltså att alla som bor i vårt land ska ges samma möjligheter och förutsättningar att själva skapa sig drägliga liv, så är SR

International ett betydelsefullt instrument i den processen. Cilla Benkö, biträdande programdirektör: Att vara chef för SR International är ett väldigt viktigt uppdrag med tanke på den roll Sveriges Radio har när det gäller att förmedla nyheter om det svenska samhället till den allt större gruppen invandrare i Sverige. Och den roll SR spelar för demokratin via sändningarna till utlandet. Löfgren efterträder Anne Sseruwagi som nu blir personalkoordinator på enheten SR
Foto: Johan Ljungström//SR

Wendel-priset till Jan Mosander

SR-reportern Jan Mosander får Per Wendel-priset till årets nyhetsjournalist. Priset instiftades 2005 efter Expressen-journalisten Per Wendels död och är på 75.000 kronor. Juryns motiv: *Från Geijeraffär till SIDA-korruption - Jan Mosander får priset för att han i Pelle Wendels anda som reporter oförtrutet avslöjat oegentligheter bland makthavare, inte minst i delar av samhället som ofta står vid sidan av mediernas dagsaktuella bevakning. 63-åriga Mosander, som tidigare arbetade på just Expressen, fick 1987 Stora Journalistpriset för sin granskning av Boforsaffären. (Radionytt)*

annat

Nationalbibliotek lägger 1800-talets tidningar på nätet

British Library gör nu klart en webbplats som kommer att ge journalister och forskare tillgång till två miljoner sidor av 43 olika dagstidningar alla viktigare nationella, regionala och lokala dagstidningar mellan 1800 och 1900. Även allmänheten kan få tillgång till de digitaliserade tidningarna genom att logga in för en mindre abonnemangavgift. Till skillnad mot hur tidningarna enbart var tillgängliga i museets läserum i London är tidningarna nu sökbara online och man hittar snabbt rapportering i olika ämnen och om händelser. (Press Gazette)

Lyssna: Dagens tidning talar till dig

Washington Times har lanserat en ny tjänst som automatiskt gör om allt skrivet redaktionellt material (och även en del från nyhetsbyrån AP) till ljudfiler (strömmande ljud och mp3). Text-till-ljud-systemet heter Click-2-Listen finns på tidningens webbsida. Tjänsten är kompatibel med bl.a. Windows Media Player, iTunes, RealPlayer och Quicktime (Editor and Publisher)

Varför olika momssatser på ljudböcker respektive tryckta böcker

Det undrar europaparlamentarikern Jan Andersson (ESP, s) i en fråga till kommissionen. Idag har Sverige en sexprocentig moms på ljudböcker. Momssatsen är den samma som för tryckta böcker. I oktober ska kommissionen besluta om Sverige ska få behålla sin låga bokmoms på ljudböcker. Sverige likställer ljudböcker med tryckta böcker. I EU:s moms-direktiv finns en lista med varor som får ha lägre moms. I den listan ingår bland annat böcker och tidskrifter, men inte ljudböcker. *Vilka motiv har kommissionen för att förordna olika momssatser för tryckta böcker och ljudböcker när texten är identisk*, frågar Jan Andersson.

Sony släpper OLED-TV

Sony planerar att lansera en TV-apparat med en bildskärm baserad på OLED-tekniken i Japan i december. Organic light emitting diode-tekniken är en möjlig efterträdare till

LCD- och plasmatekniken, men speciellt många kommersiella OLED-bildskärmar i lite större format har ännu inte lanserats. Med XEL-1 infriar Sony sitt löfte att lansera en OLED-TV under innevarande år. Apparaten är 11 tum stor och endast 3 millimeter tunn. Upplösningen är av det lite ovanliga slaget med 950 x 540 bildpunkter. Kontrastförhållandet uppges till smått otroliga 1 000 000:1 och priset på motsvarande cirka 11.000 kronor för en 11-tummare. Troligtvis är det så att Sony med XEL-1 vill bevisa att man kan producera kommersiella OLED-TV-apparater och några större volymer har man ännu inte för avsikt att producera. (Uppsnappat)

Lästips:

Det är tv-tittarna som betalat för de senaste 20 årens våldsamma explosion av tv-marknaden konstaterar medieforskarna Lars-Åke Engblom och Nina Wormbs i den nya boken *Radio och TV efter monopolet*. Enligt sammanställningar som presenteras i boken betalar de svenska tv-tittarna idag över 12 miljarder per år i tv-avgifter i form av licenser och betal-tv av olika slag. Det är sex gånger så mycket som för tjugo år sedan. Dessutom beräknas vi i år lägga ner sju miljarder på ny teknik som till exempel digitalboxar och platt-tv med HD-funktion. Lägg till detta fem miljarder i indirekta kostnader för tv- och radioreklam. Trots att vi betalar så ofantligt mycket mer är tv-tittandet ungefär detsamma som för 20 år sedan.

Radio och TV efter monopolet är en samtids-historisk skildring fylld av dramatik om kampen om mediemakten, pengarna, publiken och tekniken. Det finns många vinnare i denna kamp. Men också många förlorare, menar Lars-Åke Engblom, som skrivit avsnitten om det politiska och ekonomiska maktspelet. Nina Wormbs, som numera är huvudsekreterare i public serviceutredningen, har studerat införandet av den marksända digital-tv:n, som visar hur teknikfrågor har en tendens att bli öppnade svarta lådor i mediedebatten. Radio och TV efter monopolet ges ut i samarbete med Stiftelsen Etermedierna i Sverige. info@ekerlids.com

Mänskliga rättigheter: Sveriges Olympiska Kommitté försvarar Kina

I senaste programmet av Radio UPF, Utrikespolitiska Föreningen i Lunds radio, framkommer en tvivelaktig MR inställning hos Sveriges Olympiska Kommitté (SOK).

Oroligheterna i Burma har gjort att många återigen börjat ifrågasätta om OS verkligen ska genomföras i Kina 2008. Det är en debatt om de mänskliga rättigheterna, eller bristen på dessa som förs. Björn Folin informationschef vid SOK menar att det är skillnad på demokrati och mänskliga rättigheter i olika kulturer. Kina, menar Björn Folin, har en helt annan kultur. Västvärlden skall därför inte pådyvla landet vår version av mänskliga rättigheter och demokrati eftersom det inte finns något som säger att just vår version skulle vara överlägsen. Mänskliga rättigheter menar Folin uppfattas och ser ut på ett annat sätt i Kina än i västvärlden. Emma Sjöström på Amnesty menar att ett sådant resonemang är orimligt, att mänskliga rättigheter är något universellt som inte är öppet för kulturella tolkningar. För mer information lyssna på inslaget på www.radioupf.se/?p=617

Radio UPF är Årets Närradio 2006 och 2007.

Evenemang:

MR-dagarna

Forum för mänskliga rättigheter arrangeras på Stockholmsmässan 19-20 november. Årets tema är Krig och fred. <http://www.mrdagarna.org/>

Dokumentärfilmsträff i Malmö

M:DOX, Malmö dokumentärfilmsträff arrangeras av Film i Skåne 26-28 oktober. Helgens branschträff på Inkonst är fullspäckad med seminarier, work-in-progress, regissörssamtal och filmvisningar av de bästa dokumentärerna från Nordisk Panorama 2007. Internationella gäster är på plats liksom Filminstitutets vd Cissi Elwin, SVT:s Dokumentärredaktion, European Documentary Network, Folkets Bio, Filmkontakt Nord, Media Desk Sverige, Oberoende Filmares Förbund och många fler. M:DOX har blivit en etablerad nationell mötesplats för regissörer, producenter, finansörer och distributörer inom dokumentärfilmsområdet. M:DOX tar över Victoria 28 oktober med en festlig filmkväll för alla filmälskare. Publiken bjuds på work-in-progress, lokalt producerad dokumentärfilm, ny nordisk dokumentär och regissörssamtal. Hela kvällen för 50 kr. För mer information: Jenny Sahlström, Film i Skåne, tel 0734-040298, jenny@filmiskane.se
